

PLANŠARSTVO IN KMETIJSTVO NA NAŠIH PLANINAH

Spisali:

Dr. Fran Spiller-Muys, oblastni komisar za agrarne operacije;
Josip Sustič, sreski kmetijski referent; inž. Ivan Presel, pla-
ninski nadzornik; Josip Pevec, državni mlekarški nadzornik.

Uredil

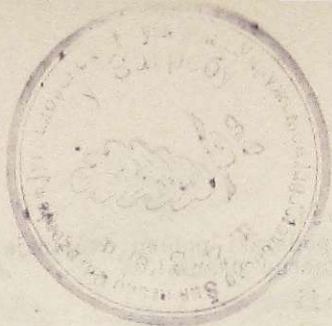
DR. FRAN SPILLER-MUYS.

S 4 umetnostnimi prilogami, z 200 slikami in s 17 načrti.

LJUBLJANA 1926.

Založila Kmetijska tiskovna zadruga v Ljubljani.
Tisk J. Blasnika nasl. v Ljubljani. Odgovoren Mihael Rožanec.

Vsebina.

Dr. Fran Spiller-Muys: Uvod 1

Prvo poglavje.

Josip Sustič: Planinsko kmetijstvo in planinsko pašništvo (planšarstvo)

Bistvo in pomen planšarstva v planinskem kmetijstvu 25

Pridelovanje krme s posebnim ozirom na planinske kraje.

I. O razmerju med dolinskim in planinskim gospodarstvom 36

II. Pridelovanje krme v dolini 38

III. Produkcija paše na nizkih in visokih planinah . . . 128

Drugo poglavje.

Josip Sustič: O živinoreji s posebnim ozirom na planinske razmere.

O govedoreji 152

I. O vprašanju pasem 153

II. O mlečnosti pri govedu 154

III. O odbiranju živali za plemensko rejo 156

IV. Ocenjevanje plemenskih goved 162

V. Presoja rentabilnosti (dobičkanosti) goved s pomočjo molznih preizkušenj 166

VI. O plemenjenju 172

VII. O neplodnosti krav in telic 179

VIII. Vzreja telet za pleme 181

IX. Sesanje pri kravi ali umetno napajanje telet . . . 187

X. Krmljenje živine v hlevu 189

XI. Krma živne na planini 192

XII. O molži 195

XIII. Oskrbovanje in nega živine v dolini in na planini . 199

XIV. Dolinski hlevi 205

XV. Zavarovanje goveje živine 216

XVI. Delo na pospeševanju živinoreje; vnovčevanje živine in mlečnih izdelkov 217

O prašičereji 230

I. Pomen prašičereje za planinske kmetije 230

II. Vprašanje pasem 231

III. Odbiranje prašičev za plemensko rejo 235

IV. O plemenjenju 238

V. Oskrba in krmljenje doječih svinj 240

VI. Vzreja plemenskih prašičkov (pujskov) 242

VII. O krmljenju prašičev 246

VIII. Oskrbovanje in nega prašičev 249

IX. O svinjakih 254

X. Kupčija s plemenskimi prašiči 256

O ovčjereji	
I. Gospodarski pomen ovčjereje	259
II. Primerne pasme	264
O kozjereji	272
O konjereji	275

Tretje poglavje.

Josip Sustič: Planinsko gospodarstvo v Sloveniji.

I. Razmere v gospodarskih odborih ali odsekih srenj (sosesk)	279
II. Nadzorstvo na planinah	282
III. Pastirstvo	285
IV. Servitutne paše	292
V. Planinske staje in hlevi	294
VI. Vzdrževanje stalnih melioracij (izboljšanj) na planinah	296
VII. Potrebni ukrepi oblastev	297
VIII. Poglavitna vzroka za nazadovanje planinsko-kme-tijskega gospodarstva	298

Četrto poglavje.

Inž. Presel: Planinske melioracije.

Uvod	305
Izboljšanje tal	310
Pota	316
Ograje	320
Planinski stanovi	323

Peto poglavje.

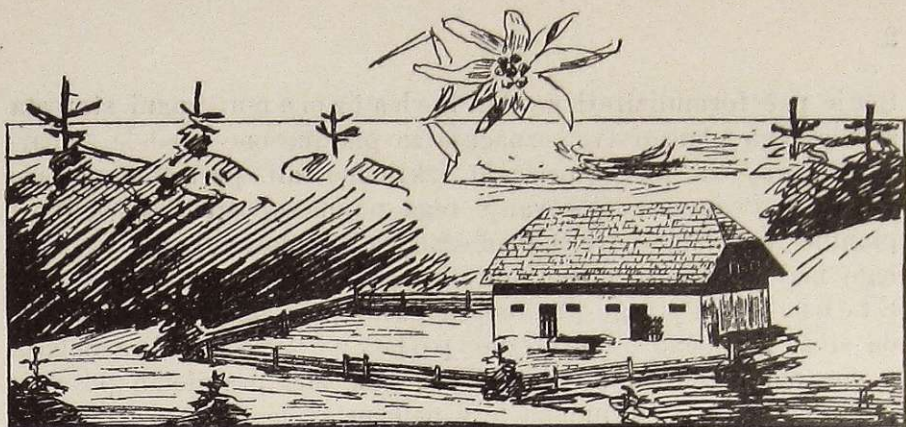
Anton Pevec: Planinsko mlekarstvo in sirarstvo.

Uvod	357
Mleko in molža	360
Izdelava presnega masla	369
Izdelovanje kislega sira	385
Izdelovanje sladkega sira	391
Kuhanje sirarske skute	415
Pogoji za uspešno mlekarstvo in sirarstvo	420

Šesto poglavje.

Dr. Fran Spiller-Muys: Planinska agrarna politika in planinsko pravo.

I. Planinska agrarna politika	423
II. Planinsko pravo	436

Uvod.

Ozemlje Jugoslavije, raztezajoč se od Triglava do Šar-planine, pripada sicer po svojem večjem delu balkanskemu polotoku, sega pa s svojimi severozapadnimi slovenskimi pokrajinami v srednje-evropski alpski masiv. Velik del ljubljanske in mariborske oblasti ima vsled tega svoje posebno obiležje tako v geografskem kakor v gospodarskem pogledu, ki spominja popolnoma na sosedne alpske dežele. Gorati svet in ostro podnebje teh krajev je ustvaril poseben način kmetijskega gospodarstva, ki mu je glavna panoga planinsko pašništvo in na njem temelječa živinoreja. Sicer nahajamo pašnike po vseh državah Evrope in tudi drugih kontinentih (n. pr. v Aziji, Ameriki), kjer tvorijo veliko narodno premoženje in dajejo v zvezi z živinorejo dotičnim narodom vrednote, ki se jasno zrealijo v trgovinsko-statističnih podatkih o uvozu in izvozu živine in živinorejskih produktov. Vendar imajo planinski pašniki svoj poseben pomen za živinorejo in kmetijstvo v obče, ker nam vzgajajo pred vsem prvovrstno plemensko živino, ki združuje v sebi vse vrline rejnosti in mlečnosti.

Razni pisatelji strokovnih knjig o planinskem pašništvu ali planšarstvu se trudijo, da najdejo primerno definicijo za gospodarski pojem »planina«, kar bi bilo za razsojo raznih spornih vprašanj pri vpisih v planinsko knjigo in kataster, pri razmejevanju med planino in gozdom i. t. d., vsekakor odločilne važnosti. Niso pa dosedaj še našli splošno veljavne formule za ta pojem, ki bi ustrezala v vseh primerih, ker se gospodarsko živ-